

2015-02-04

Yttrande
KUN 2015/3-012

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Kulturnämndens yttrande över förslag detaljplaneprogram för nya Älta centrum

Biblioteket i Älta har en viktig funktion som fri, neutral mötesplats där medborgarna kostnadsfritt kan låna media och ta del av ett brett informations- och kulturutbud på egna villkor. I kommunens strategi för folkbibliotek i Nacka anges bland annat att, ”Folkbibliotekens verksamhet ska kännetecknas av allsidighet, öppenhet, hög kvalitet och kreativitet i takt med samtiden. Biblioteken ska vara centralt placerade i Nackas kommundelar.” I det aktuella förslaget till detaljplaneprogram beaktas inte bibliotekets förutsättningar och behov av utveckling. I planförslaget står det att ” Det nuvarande centrumet är svårt att hitta till och upplevs inåtvänt då alla lokaler nås från centrumets insida”, vilket är en av anledningarna till att flytta ut den kommersiella verksamheten. Dessa förhållanden gäller i hög grad även för bibliotekets verksamhet.

Svensk biblioteks förening har undersökt vad som gör ett bibliotek framgångsrikt och vilka faktorer som påverkar efterfrågan på bibliotekstjänster. Den viktigaste faktorn är bibliotekets placering i närsamhället. Biblioteket ska ligga centralt där människor spontant rör sig, nära eller i ett kommersiellt centrum, erbjuda attraktiva tjänster och ha generösa öppettider. De sex biblioteken i Nacka kännetecknas av:

- Många besökare.
År 2014 hade biblioteken 1505 566 besökare och antal biblioteksbesök per invånare i Nacka var 16,0/år (2013). Besöken förväntas öka med befolkningsökningen. Älta bibliotek hade år 2014 totalt 143 588 besökare.
- Central placering i kommersiella centrum. Biblioteken har lokalytor mellan 330 kvm, (Älta), till 1178 kvm, (Forum). Antal besök per kvm är 405/år.

Regionbiblioteket i Stockholm har presenterat siffror för hur stor lokalyta ett nytt bibliotek behöver för att kunna erbjuda tjänster som gör ett bibliotek attraktivt. Utifrån beräknad befolkningsökning behövs en lokalyta på ca 420 - 450 kvm i Älta. Det är viktigt att bibliotekets placering i Älta speglar innevånarnas behov, och har en hög tillgänglighet, vilket förstärker attraktionskraften. Biblioteket ska vara centralt beläget där många människor spontant träffas och rör sig. Det ska ligga nära eller i ett kommersiellt centrum med

placering i markplan, och ha stora generösa glasytor, egen entré ut mot torg, och/eller stadsgata.

Saltsjöbadens bibliotek flyttade 2010 in i Saltsjöbadens centrum från lokaler strax utanför. Besökssiffrorna ökade med 260 procent mellan 2009 och 2010, 61 404 besökare 2009 till 221 437 besökare 2010. Efter 2010 har besökssiffrorna legat kvar på samma höga nivå. Kulturnämndens slutsats att bibliotekens placering är av stor vikt och ska ligga där människor spontant träffas och rör sig. Det är även en fördel om biblioteket är lokaliserat tillsammans med andra aktörer, exempelvis kulturhus, kafé och bokhandel, och det är positivt med närhet till skola så att biblioteket kan erbjuda skolbibliotekstjänster vid behov.

Genom att all kommersiell verksamhet förläggs utanför nuvarande centrum, finns en stor risk att biblioteket blir isolerat och får ett minskat antal besökare. Den planerade idrottshallen och skolan kommer sannolikt inte att bidra till ett ökat besökarantal i biblioteket under dagtid. Däremot finns en potential att fler barn och ungdomar hittar till verksamheten under kvällar och helger då den planerade idrottshallen har en öppen verksamhet. Frågan om bibliotekets placering behöver en närmare analys innan beslut om placering kan fattas.

Förslaget innehåller flera nya eller upprustade allmänna platser, som exempelvis Stadsparken, Centrumtorget och Fläderparken. Trots detta omnämns inte offentlig konst. I den fortsatta planprocessen ska ett konstprogram tas fram för hela det aktuella området, med utgångspunkt i vision och strategi för Öppna konsten.

Det finns även behov av att ta fram en plan för vilka platser som kan vara lämpliga för dansbana, utomhusscen och spontankultur, vilket är önskemål som kommit fram under medborgardialogen i planarbetet. Sambanden mellan det tilltänkta kultur- och fritidskvarteret och Fläderparken bör ingå i planen med syfte att ge kultur- och fritidsverksamheten goda möjligheter att ”spilla ut” i den omgivande stadsmiljön.

Enligt två kultur- och fritidsvaneundersökningar bland barn och ungdomar 10-25 år, är bildområdet det som har störst andel utövare i alla åldersgrupper, följt av musik. I den undersökning som genomförts av Myndigheten för Kulturanalys, framgår att barn och unga från 10-15 år ägnar sig lika mycket, eller mer, åt eget kulturskapande än idrott. I gruppen 16-25 år är andelen som ägnar sig åt kulturutövande större än andelen som idrottar i samma åldersgrupp. Det regelbundna egna skapandet eller kulturutövandet tycks minska med ålder. Enligt undersökningen finns det ingenting som tyder på att det ena utesluter det andra.

Kulturnämnden anser att behovet av ändamålsenliga lokaler för musik- och kulturskoleverksamhet ska inkluderas i det fortsatta planarbetet. I takt med att befolkningen ökar liksom antalet kulturanordnare, ökar också behovet av ändamålsenliga lokaler, vilket inte kan tillgodoses i Älta Kulturknut. Det är önskvärt med lokala kluster, eller ”Kulturskolegallerior”, där flera anordnare kan samsas och erbjuda en mångfald av aktiviteter inom kulturskapande. Denna typ av verksamhet skulle utgöra ett bra komplement i det föreslagna kultur- och fritidskvarteret, och kan även nyttjas dagtid av

skolor och förskolor i närområdet. Detta är även viktigt för måluppfyllelsen inom kommunens satsning på kulturpeng i förskola och skola. I planeringen bör även möjligheten att skapa ett inomhustorg/scen för alla verksamheter i kultur- och fritidskvarteret utredas för ytterligare samspel och gränsöverskridanden.

Kulturnämnden ser positivt på föreslagna gestaltungsprinciper och att de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna ska tillvaratas i kommande detaljplaner.

Hans Peters
Ordförande